

Väärinteojen peittely ei voi olla kenenkään edun mukaista, muistuttaa emerituspiispa Jorma Laulaja. Hänen mukaan etiikan näkökulmasta sotasensuuri talvi- ja jatkosodan aikana oli perusteltua. KUVA: JUSSI ASU

Sotasensuuri saa tukea, kirkon vaikeaminen ei

Emerituspiispa Jorma Laulaja pitää kummallisena sitä, jos ulkoista kuvaa vaalitaan, mutta pedofiliaan uhrit unohdetaan

SEPPÖ NURMI

KURIKKA Sanansaensuuri haikahtaa, mutta esimerkiksi talvi- ja jatkosodan aikainen sotasensuuri oli perusteltua poikkeuksellisesti suojelutoimenpiteenä. Itse asiassa ilman sitä ei olisi tullut sotavuosien toimeen, muistuttaa kurikkalainen emerituspiispa, teologian tohtori Jorma Laulaja, 72.

Hänen mukaansa sensuuriin etiikan näkökulmasta sota-aikana oli perusteltua poikkeuksellisesti suojelutoimenpiteenä. Itse asiassa ilman sitä ei olisi tullut sotavuosien toimeen, muistuttaa kurikkalainen emerituspiispa, teologian tohtori Jorma Laulaja, 72.

lyhytaikaisena suojelutoimenpiteenä. – Sitä sen sijaan en voi missään tapauksessa hyväksyä, että kirkon tai siihen kuuluvan yhteisön piirissä ryhdytään vaikeammalla suojelulla ulkoista kuvaa ja rikoksentelejä, kun suojelun kohteena olisi oltava ne uhrit, jotka ovat joutuneet pedofiliaan eli lasten seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. – Lähden myös siitä, ettei kirkon ja seurakuntien edun mukaista voi olla missään olosuhteissa väärinteojen peittely, vaan niiden avoin käsitteleminen.

Laulajan mukaan näyttää valittavasti siltä, että käsitteitä kirkon etu on ajateltu näissä tapauksissa väärinpäin. Uhri pannaan yksin kantamaan vastuuta rikollisesta teosta ja siihen liit-

tyvästä syyllisyydestä. Hän on huolissaan siitä, että näitä tapauksia on tullut esiin vuosien saatossa etenkin katolilaisen kirkon piirissä. – Ylätys on kuitenkin ollut se, mitä on tullut ilmi myös suomalaisissa seurakunnissa ja vanhoillislestadiolaisessa herätysliikkeessä. – Uhrien näkökulmasta olisi suuri helpotus ja iso askel eteenpäin, jos kirkon piirissä nykyistä avoimemmin tunnustettaisiin rikollinen toiminta ja kaivettaisiin syylliset esin.

– Neljänkymmenen pappisvuoden aikana itse en törmännyt kertaakaan tähän vakavaan asiaan, ja tunnustan että puheissakin olen liittynyt pedofiliaan aina ainoastaan Vatikaanijohtoisena katolilaisena kirkon, Laulaja sanoo.

– Yksi syy on tietysti se, että jäljet on peitelty todella hyvin. Käsitteiden mukaan nämä pedofiliatapaukset on onnistuttu kätkeämään julkisuudelta vielä paremmin kuin mielenterveyteen ja alkoholisiin liittyvät ongelmat. – Näyttää myös siltä, että pedofiliasta on tullut ikään kuin turvallisuusvähyykeellinen julkisuuden painostuksesta selvittelemään. – Siihen en sen sijaan osaa ottaa kantaa, ovatko nämä selvitykset viety aina pohjamutiin saakka. – Minusta kuitenkin kaikki tulkinnat on tutkittava. Ei voi olla kenenkään edun mukaista, että näitä häpeäntahjoja peitellään, Laulaja huomauttaa.

Hänen mukaansa tapaukset selvittelevän jälkeen tarvitaan vastuullisia tahoja hoitamaan jälkipyykkiä, koska prosessin vaativin vaihe on vasta edessäpäin. – Skandaaleja näistä tapahtumista on tietysti helppo tehdä. Painopisteen on oltava kuitenkin toimissa, joilla uhria ja hänen perhettä hoitetaan. Eikä siltäkään saa unohtaa, että myös väkivaltainen luovutus kärsivä pedofili tarvitsee apua. Emerituspiispan mielestä seurakuntien jäsenet kykenevät asettamaan nämä ikävät tulkinnat oikeisiin mittasuhteisiin. – Toisin sanoen kansalaiset ymmärtävät laajasti, ettei kirkko voi olla instituutiosyypä yksittäisten seurakuntalaisten tekemiin rikoksiin, Laulaja toteaa.

– Yksi syy on tietysti se, että jäljet on peitelty todella hyvin. Käsitteiden mukaan nämä pedofiliatapaukset on onnistuttu kätkeämään julkisuudelta vielä paremmin kuin mielenterveyteen ja alkoholisiin liittyvät ongelmat. – Näyttää myös siltä, että pedofiliasta on tullut ikään kuin turvallisuusvähyykeellinen julkisuuden painostuksesta selvittelemään. – Siihen en sen sijaan osaa ottaa kantaa, ovatko nämä selvitykset viety aina pohjamutiin saakka. – Minusta kuitenkin kaikki tulkinnat on tutkittava. Ei voi olla kenenkään edun mukaista, että näitä häpeäntahjoja peitellään, Laulaja huomauttaa.

Hänen mukaansa tapaukset selvittelevän jälkeen tarvitaan vastuullisia tahoja hoitamaan jälkipyykkiä, koska prosessin vaativin vaihe on vasta edessäpäin. – Skandaaleja näistä tapahtumista on tietysti helppo tehdä. Painopisteen on oltava kuitenkin toimissa, joilla uhria ja hänen perhettä hoitetaan. Eikä siltäkään saa unohtaa, että myös väkivaltainen luovutus kärsivä pedofili tarvitsee apua. Emerituspiispan mielestä seurakuntien jäsenet kykenevät asettamaan nämä ikävät tulkinnat oikeisiin mittasuhteisiin. – Toisin sanoen kansalaiset ymmärtävät laajasti, ettei kirkko voi olla instituutiosyypä yksittäisten seurakuntalaisten tekemiin rikoksiin, Laulaja toteaa.

– Yksi syy on tietysti se, että jäljet on peitelty todella hyvin. Käsitteiden mukaan nämä pedofiliatapaukset on onnistuttu kätkeämään julkisuudelta vielä paremmin kuin mielenterveyteen ja alkoholisiin liittyvät ongelmat. – Näyttää myös siltä, että pedofiliasta on tullut ikään kuin turvallisuusvähyykeellinen julkisuuden painostuksesta selvittelemään. – Siihen en sen sijaan osaa ottaa kantaa, ovatko nämä selvitykset viety aina pohjamutiin saakka. – Minusta kuitenkin kaikki tulkinnat on tutkittava. Ei voi olla kenenkään edun mukaista, että näitä häpeäntahjoja peitellään, Laulaja huomauttaa.

Hänen mukaansa tapaukset selvittelevän jälkeen tarvitaan vastuullisia tahoja hoitamaan jälkipyykkiä, koska prosessin vaativin vaihe on vasta edessäpäin. – Skandaaleja näistä tapahtumista on tietysti helppo tehdä. Painopisteen on oltava kuitenkin toimissa, joilla uhria ja hänen perhettä hoitetaan. Eikä siltäkään saa unohtaa, että myös väkivaltainen luovutus kärsivä pedofili tarvitsee apua. Emerituspiispan mielestä seurakuntien jäsenet kykenevät asettamaan nämä ikävät tulkinnat oikeisiin mittasuhteisiin. – Toisin sanoen kansalaiset ymmärtävät laajasti, ettei kirkko voi olla instituutiosyypä yksittäisten seurakuntalaisten tekemiin rikoksiin, Laulaja toteaa.

Valvontakomissio pisti kirjoja ja äänilevyjä levityskieltoon

Pohjanmaan maanpuolustuskiltaa johtava emeritusprofessori Ilkka Virtanen pitää kuitenkin sodanajan rajoituksia perusteltuina

SEPPÖ NURMI

VAASA Pohjanmaan maanpuolustuskiltaan puheenjohtajan, emeritusprofessori Ilkka Virtasen, 69, mielestä kansan oikeustajua vastaisia sensuuroitointia oli etenkin jatkosodan jälkeen, jolloin valvontakomission määräykset vedettiin markkinoilta noin 150 kirjaa ja ne poistettiin myös kirjastoista.

Lisäksi kymmeniä äänilevyjä pistettiin soitteikieltoon. – Sen sijaan suomalaisten viiranomaisten sodanaikaiset sensuuroitimet olivat puolustuspoliittisista ja sotilaallisista syistä tarpeellisia ja perusteltuja. Eriytyksen tarkoituksena ei ollut talvisodan aikana, Virtanen muistuttaa. – Päätäjät eivät halunneet, että lehdistä kerrottaisiin mitään joutokoko kuljetuksista. Lisäksi välitettiin uutisoimasta esimerkiksi sellaisia rintamatapahtumista, joilla katsottiin olevan vaikutusta suomalaisten mielialoi-

Sensuuriviranomaisten sotavuosina Vaasa-lehdelle lähettämät ohjeet ja määräykset ovat kiinnostavaa, myöntää Pohjanmaan maanpuolustuskiltaan puheenjohtaja, professori Ilkka Virtanen. KUVA: HESMUTALLAH MUHAMMAD IBRAHIM

hin, Virtanen muistuttaa. Hänen mielipiteitään tukee osaltaan myös kolmiosainen

kirjasarja, johon on koottu sensuuriviranomaisten ja Pohjalaisen edeltäjän Vaasa-lehden välinen kirjeenvaihto sekä uut-

sointia koskevat yksityiskohtaiset kielto, määräykset ja ohjeet. Jatkosodan aikana sensuuria palvelevia erityisiä tarkastus-

toimitustoimia perustettiin suurimpiin kaupunkeihin, muun muassa Vaasassa. Kaupungissa ilmeisesti tuolloin ei ollut sanomalehtiä, Vaasa, Vasabladet, Ilkka ja Pohjanmaan Kansa. Virtasen mukaan jatkosodan aikana sensuurin lisäksi tuli kukaan mukaan politiikka eli käytännössä propagandaa, jota vihollinen suuntasi paitsi rintamamielille, mutta myös kotirintaman sivuille. – Eli käytännössä sensuuri ja propaganda ovat saman asian eri puolia, eli kuin velt ja sikko.

Propagandaksi määritellään tosipohjainen tai valheellinen tieto, jolla pyritään muokkaamaan väestön vastaanottajien mielipidettä. Virtasen mielestä Viron esimerkiksi mennellä vuosikymmenillä paljasta hyvin, mistä sensuurista ja propagandasta oli neuvostovalian aikana oikein kysymys. – Virolaisilta pimitettiin tie-

toa maailman tapahtumista siinä määrin, etteivät kansalaiset kyenneet muodostaan totuudenmukaista kuvaa maailmasta. – Kun Suomen televisiossa näytettiin herkuilla katettuja ruokapöytä tai kaupan monipuolisia ja runsaita lihatäyskejä, virolaisille kerrottiin, kaikki televisiossa nähty, K-kaupan Väiskä mukaan lukien, on pelkkää suomalaista propagandaa, jossa ei ole minkäänlaista totuus-pohjaa. – Lisäksi sanomaa hoystettiin väittämällä, että oikeasti Suomessa elämä on karumpaa ja köyhempää kuin Virossa.

Samalla tavalla toimittain nykyään Pohjois-Koreassa, jossa kansalle kerrotaan USA:n kurjista olosuhteista ja siitä, kuinka josta on lähetettävä ruoka-apua. – Kyse oli siis siitä, että toisalta tosiasioita kielletään ja toisalta niitä muutetaan oman aseman pönkittämiseksi. –

Atte ja Leila Kalevan kaappaus Jeminissä hoidettiin professori Kimmo Rentolan mukaan suomalaisissa lehdistä mallikkaasti. Itse-sensuuria tai ei, mutta joka tapauksessa parkurinan upseeristausta jätettiin kertomatta. KUVA: BENI KÖHLER

Maantiede muovannut suomalaisten ajattelua enemmän kuin sensuuri

Professori Kimmo Rentola: EU:hun ja liike-elämään liittyy nyt enemmän salaliittoa kuin idänsuhteisiin.

– Eikä noina vuosina ollut lainkaan tavonta se, että Paasikivi soitti lehtien päätoimittajille ja haukkui heidät, jos lehti oli rohjennut poiketa uuden ulkopoliittikan linjalta.

SEPPÖ NURMI

VAASA Turun yliopiston poliittisen historian professori Kimmo Rentola, 59, ei allekirjoita väitteitä, joiden mukaan jo 1800-luvulla tultu sensuuri olisi vuosikymmenten kuluessa muovannut suomalaisten ajattelua ja opettanut kansalaiset nöyryiksi. – Tästä ei ole kysymys. Kyllä Suomen maantieteellinen sijainti on opettanut meille realismia enemmän kuin mikään muu tekijä, sanoo Vaasassa koulussa käynyt Rentola.

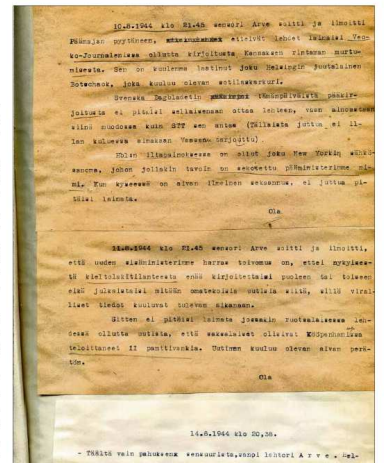
Hän on erikoistunut tutkimustoiminnassaan muun muassa Suomen ja Neuvostoliiton suhteisiin sekä kymmen sodan historiaan. – Eikä näissä toimituksissa ole mitään uutta, vaan vanhaa, jota on käsitelty aiemmin. Rentolan mukaan esimerkiksi Vaasan ilmari Laakkonen ja Ilkka Veikko Pirilä ottivat nimen merkkin, Helapää ja Aaretin, nimissä voimakkaasti kantaa ulkopoliittikan kysymyksiin huolimatta siitä, mikä oli valtakunnan päättäjien yleinen linja.

– Ulkopoliittista linjaa epäileviä kirjoituksia ilmestyi edelleen, eikä liioitellusta varovaisuudesta voinut syyttää esimerkiksi Demaria, Helsingin Sanomia, Uutta Suomen, Vaasa-lehtiä ja Ilkkaa, Rentola sanoo. Hänen mukaansa kilpailevien pohjalaislehtien päätoimittajat, Vaasan Ilmari Laakkonen ja Ilkka Veikko Pirilä ottivat nimen merkkin, Helapää ja Aaretin, nimissä voimakkaasti kantaa ulkopoliittikan kysymyksiin huolimatta siitä, mikä oli valtakunnan päättäjien yleinen linja.

Tämä kaikki on nyt historiaa. Itse asiassa EU:hun ja liike-elämään voi liittyä tällä haavaa Rentolan mukaan huomattavasti enemmän salaisuuksia kuin Suomen ja Venäjän suhteisiin. – Viime viikkojen tapahtumista myös osoittavat, että tiedotusvälineillä on kyky kantaa vastuuta.

Sodan jälkeisinä vuosina, kun Suomen uutta ulkopoliittikka ajettiin yhä-hengessä sisään kansallisten tunteiden, tiedotusvälineet olivat vahvassa ohjauksessa, vaikka sensuurista kukaan ei puhunut mitään. – Rentolan mukaan kokoomuslaisen presidentin J. K. Paasikiven rooli uuden ulkopoliittikan takumiehenä oli poikkeuksellinen.

Hän oli sitoutunut linjamuutokseen ja se myös tehtiin tiedotusvälineille selväksi. – Atte ja Leila Kalevan kaappaus Jeminissä ja pitkä vankeus-aika sillei uutisoitiin Suomessa asiallisesti sitäkkin huolimatta, että Ilvällä lehdistä kaappaus nosti kuukausien aikana monta kertaa esittävillä. – Mellä ei kuitenkaan yksikään lehti kerunut kaappauksen suomalaisten upseeristausta, vaikka ulkoista tietoa. Tiedotusvälineissä ymmärrettiin laajasti, että sotilaastensa paljastaminen olisi voinut vaikuttaa kaappauksen tilanteeseen, Rentola huomauttaa.

10. elokuuta 1944 sensuuriviranomaiset toivoivat, ettei Vaasa-lehti julkaisi tietoa Kannaksen rintaman murmurista. Suurvaaran päivitystä tyydyttiin, ettei kieltoaktilianteesta kirjoitettaisi. KUVA: TOMI KOSKINEN